

De politiek zit vast Tijd om VERDER te denken

HET IS ZOVER GEKOMEN: ZELFS MENSEN DIE ZICH NOOIT ECHT MET POLITIEK HEBBEN BEZIGGEHOUDEN, STELLEN ZICH DE VRAAG: HOE MOET HET NU VERDER? DE POLITIEK ZIT KLEM. IN ONS EIGEN LAND WORDEN DE LAATSTE MAANDEN VOORTDUREND ANDERE BEMIDDELAARS UITGESTUURD OM OPLOSSINGEN TE BEDENKEN. MAAR DE KENTERING BLIJFT UIT. DAAROM ZETTEN WIJ EEN AANTAL ANDERE DENKERS ROND DE TAFEL.

VIER DENKERS ROND DE TAFEL

Luc Simonet is advocaat en plaatsvervangend raadsheer bij het Hof van beroep te Brussel. Sinds 2005 wijdt hij zich volledig aan de *Optimistenbond van het Koninkrijk België* en aan de internationale vereniging *Optimisten Zonder Grenzen*. www.optimistenbond.be, www.optimistenzondergrenzen.org

Kim Tjoa werkt in Nederland als interim-jurist in de private sector. In februari 2011 komt zijn boek uit bij Andromeda: *Persoonlijke bewustwording en vrije markt, 26 inzichten voor een nieuwe manier van leven*. Vanaf december is het al online verkrijgbaar: www.andromeda-uitgeverij.nl of www.bol.com

Egidius Musiek is directeur van de *Ignoramus Academie*, een studie- en opleidingsinstituut opgericht in 1972, waarbinnen ook de *Academie voor duurzame ontwikkeling* is ontstaan. www.ignoramus.org

Jos Pauwels is hoofd van de opleiding sociaal werk aan de *Artesis Hogeschool*, kerngroep lid van het *Timotheus Project* en daarbinnen voorzitter van het project *Magma*, dat als moto draagt: *verenigen om te bewegen*. www.magnanet.be, www.jospauwels.be

We kunnen de signalen niet meer negeren, de politiek zit stevig klem. Wat is er aan de hand?

Kim: "We zien dat de parlementaire democratie onder druk staat. De stemmen zijn verdeeld over veel partijen. Er worden met moeite regeringscoalities gevormd. Dat zag je in het Verenigd Koninkrijk, in Nederland en ook in België. Het is een signaal dat het anders moet. We zitten klem omdat het systeem – dat wil zeggen: macht uitoefenen en je laten domineren – niet meer werkt. Het gaat nu om dienend leiderschap en dat kunnen politici niet bieden. Politiek en parlementaire democratie zijn klinisch dood. Regeren en macht uitoefenen over anderen werkt niet meer."

Luc: "Volgens mij hoeft politiek niet per se als dominerend te worden begrepen. Door onze Belgische situatie hebben wij het grote geluk op het ontmoetingspunt van twee grote culturen te leven. Het probleem is dat we door de regionalisering die we jaren geleden hebben ingevoerd, een culturele grens tussen die twee culturen hebben neergezet waardoor ze elkaar niet meer kennen. Er is een economisch probleem, maar er is ook onbegrip tussen de Belgen onderling."

Kim: "Praat je dan over de mentaliteit van de individuele Vlamingen Waal of over die van de politici? Want op individueel niveau is er toch niets aan de hand? De Walen trekken naar het strand en de Vlamingen gaan naar de Ardennen. Het is op het niveau van de politici dat de onenigheid wordt gecultiveerd."

Luc: "Het lijkt me een beetje gevaarlijk om zomaar een onderscheid te maken tussen *politici* en *mensen*. Per slot van rekening zijn wij wel degenen die voor hen stemmen."

Jos: "Elke machthebber is ook een burger. Een burger die de verantwoordelijkheid neemt om aan 'oplossingen' te werken."

Kim: "Dat kunnen ze niet, omdat het politieke systeem op macht is gebaseerd en het specifieke belang erop is gericht die macht te behouden."

Jos: "Het klopt dat je als politiker veel concessies moet →

“De spanningen die nu voelbaar zijn, zijn nodig om beweging te creëren” - Jos

doen, wil je je macht behouden. In elke partij zijn er goede politici, maar ik heb sommigen al horen zeggen: ‘Ik weet wat we nu zouden moeten beslissen. Maar als ik dat zeg, word ik nooit meer herkozen.’”

Is dat niet het bewijs dat politiek niet meer werkt?

Luc: “Het klopt dat politici absoluut niets doen om de situatie op te lossen. In ons Belgische systeem worden politici verkozen in een klein arrondissement dus hebben ze er belang bij mensen tegen elkaar op te zetten. Zolang de Belgische politici op federaal vlak niet worden verkozen door alle Belgen, kan dat probleem niet worden opgelost.”

Jos, binnen het *Timotheus Project* werken jullie regelmatig rond politiek. Zo doen jullie bijvoorbeeld opstellingen met Vlamingen, Walen en Brusselaars. Wat komt daar zoal uit?

Jos: “Met de opstellingen hebben we onder andere opgemerkt dat zowel de Vlaamstalige als de Franstalige mensen een kwetsuur in zich dragen en dat die kwetsuur onbewust wordt uitgespeeld. In die zin krijgen we de politici die we verdienen: zij gaan die kwetsuren dragen, uitvergroten en uitspelen op politiek vlak. Het merkwaardige bij de opstellingen was dat bijna elke aanwezige in zijn of haar familie op een of andere manier een taalgeschil had. Een Vlaamse grootvader die naar een Franstalige school moest, zulke dingen. Vroeger moesten de Vlamingen in het rijke Wallonië gaan werken, zij waren de migranten. Later is dat veranderd. Die spanningen waren voelbaar in de opstellingen. Mensen hebben het nodig om zich af te zetten. Spanningen zijn noodzakelijk, willen er oplossingen komen, willen we de energie weer laten stromen. Alleen moet er daarvoor een dialoog zijn en dat is op dit moment moeilijk.”

Luc: “Ooit stond ik in een bank in Brussel achter een Amerikaan die de loketbediende zonder meer in het Engels aansprak. Die dag was ik kwaad op alle Amerikanen. Ik kan dus perfect begrijpen hoe een Vlaming zich voelt als hij in het Frans wordt aangesproken. Aan de Vlaamse kant zit er woede vanuit een existentiële angst om de cultuur achteruit te zien gaan en aan de Franstalige kant zit er angst voor die woede. Ik kan goed begrijpen dat Vlamingen taalgrenzen vragen. Eigenlijk droom ik van een instituut dat het pro-

bleem van angst en woede langs beide kanten kan oplossen, zodat we een land kunnen creëren waar twee culturen kunnen samenleven en dat zo een voorbeeld kan zijn voor de hele wereld.”

Jos: “Meer dan twee culturen, want er is ook de kwetsuur van de Marokkaanse gemeenschap, de Italiaanse immigrant, enzovoort.”

De spanningen zijn dus te herleiden tot een historische oorzaak?

Jos: “Er is een historische oorzaak, maar je hebt ook het gebrek aan een gedeelde droom. Als die er is, is er een drive om vooruit te gaan. Voor België is die droom er niet meer. Zelfs voor Vlaanderen is die er amper.”

Luc: “Er is ook een misverstand over Brussel. Vlamingen denken dat een Franstalige Brusselaar een Waal is. Dat klopt niet. Een Franstalige Brusselaar voelt zich niet anders dan een Vlaamse Brusselaar, maar wel anders dan een Vlaming uit Brugge of een Waal uit Luik. Brussel is een identiteit op zich. Dat is iets dat iedereen absoluut zou moeten begrijpen. Een scheiding van België is onmogelijk, omdat Vlaanderen Brussel wil hebben en Brussel niet aan Vlaanderen wil toebehoren. Brussel wil een internationale stad zijn en niets anders.”

Jos: “Klopt. Ik heb lang in de Brusselse culturele sector gewerkt. Sommige Vlamingen in Brussel hebben een soort dorpsmentaliteit: ze willen er hun kleine Vlaamse droom neerzetten. Terwijl Brussel een interculturele, globale stad is. Eigenlijk heeft Brussel een Europese missie en geen Belgische. Maar zolang die stad verkaveld blijft over negentien burgemeesters, gebeurt er niets met die missie.”

Als je het meer energetisch bekijkt, heeft elke stad een andere ‘bedoeling’, een andere blauwdruk. Jullie werken ook rond energieën in de stad. Wat zegt dat?

Jos: “Je hebt inderdaad de energetische missie van een stad, van Brussel. Waarom is de Europese gemeenschap daar gevestigd, denk je?”

Luc: “Joe Biden (*huidige vice-president van de VS, nvdr*) heeft gezegd dat Brussel de hoofdstad van de vrije wereld is. Ik denk niet dat Brussel de meest internationale stad van de wereld is, maar waarschijnlijk wel de meest kosmopolitische. Je mag eender welk restaurant binnenstappen, je zult er alle talen horen. Dat is fantastisch.”

CHANGE-bezielster Gina De Grootte en hoofdredactrice Anne Wislez geven impuls en input aan het rondetafelgesprek.

KOMT ER NOG IETS NÁ DEMOCRATIE?

Kim: “Het is niet van belang hoe jullie op de wereld overkomen. Het gaat om het persoonlijke zelfbeeld. Als er in het zelfbeeld van Vlamingen en Walen beperkingen zitten, dan dienen die eerst te worden opgelost. Je vindt pas geluk als je zelf gelukkig bent. Dat geldt ook voor de identiteit van een groep.”

België is eigenlijk het perfecte yin-yang-land. Zijn wij traditioneel niet sterk in het compromis?

Jos: “Ja, maar als de pijn niet wordt erkend, komt er geen compromis. Denk aan een gewone echtscheiding: als er compromis is zonder erkenning van de pijn, werkt het niet. Dan blijf je elkaar ondermijnen.”

Kim: “Maar hoe is België ontstaan? Is dat een natuurlijk gegeven of is het een kunstmatig project? Alles wat kunstmatig vanuit het verstand is gecreëerd, is onhoudbaar.”

Jos: “Vanuit dat standpunt bekeken, kun je inderdaad zeggen: België is een constructie. Met de Nederlanders waren we in oorlog, de Fransen wilden niet dat we Engels werden en omgekeerd, dus moesten we wel apart bestaan.

Vanuit dat perspectief zou je kunnen zeggen: we kunnen beter - proper - uit elkaar gaan.”

Egidius: “Of je kunt het nog anders bekijken: misschien is dit juist dé beste plek om die eenheid in verscheidenheid te realiseren. Als je teruggrijpt naar de oude kennis, dan zie je dat onder meer in België de oude culturen van Lemurië en van Atlantis op één grondgebied samenkamen. De Keltische, de Germaanse cultuur

en de oude Middellandse Zeeculturen zijn hier geclast op de taalgrens. En dat is ook de taak van Brussel: eenheid bewerkstelligen zit in de blauwdruk van dit land.”

Jos: “Als we in Brussel exploraties doen naar mannelijke en vrouwelijke krachtlijnen, zien we dat die ‘yinne’ lijn meestal sterk is ontkracht door een aantal gebouwen, kerken... Dat los je niet zomaar op. De ontkrachting van het vrouwelijke is ook een werelds gegeven.”

Egidius: “Daarom is het zo belangrijk om de vrouwelijke passie voor het leven opnieuw te ontdekken. Momenteel zijn daar veel bewegingen mee bezig, het is mooi om te zien.”

Egidius, jij trekt het probleem open naar bredere, energetische bewegingen die bezig zijn. Lig daar een mogelijke oplossing?

Egidius: “Wij bespreken hier rond de tafel eigenlijk de symptomen van een oude cyclus die aan het afronden is. Die symptomen zijn signalen om ons erop te wijzen dat we een nieuw niveau moeten

aangrijpen. Waarom gebeurt dit alles? Om daar antwoord op te krijgen, moet je kijken naar wat men ‘de oude wijsheid’ of ‘het erfgoed van de mensheid’, noemt. Die vertelt ons dat we, wat de bredere evolutie van de mensheid betreft, in een belangrijke cyclische beweging zitten. De nieuwe cyclus die zich aandient, heeft zijn eigen kenmerken, wetmatigheden. Die bedenken we niet, ze bestaan al. Het is alleen aan ons om ze te herkennen en ze mee vorm te geven.”

Kim: “We zitten in de overgang naar een nieuw tijdperk, een nieuwe beschaving. Dat heeft een aantal generaties nodig. Maar de huidige generatie krijgt nu de gelegenheid om veel zaken uit het verleden op te lossen en een aanzet voor die nieuwe wereld te geven. Alleen moet de verandering van de burgers zelf komen. De verandering wordt niet vergemakkelijkt door de mensen die nu aan de macht zijn, want die hebben er geen belang bij. Wij, als burgers, moeten begrijpen dat er een bewustzijnsverandering plaatsvindt en dat we onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Dat is in feite het enige waar het om draait.”

Een Indiaas astroloog voorspelde dat de democratie vanaf 2015 zou verdwijnen. We weten niet of dit waar is, maar wat zou er na de democratie kunnen komen?

Jos: “Ik hou nogal van de uitspraak van Churchill: ‘Democratie is het slechtst mogelijke systeem, met uitzondering van alle andere die we al hebben uitgetoetst.’” (*lacht*)

Kim: “Er is één systeem dat we nog niet hebben geprobeerd en dat kun je omschrijven als *laisser faire-laisser passer*. De klassieke liberale ordening. Dat is in feite een samenleving die gebaseerd is op hoe de natuur werkt. Vraag en aanbod die elkaar ontmoeten, maar waarbij niet door politiek en ambtenaren wordt ingegrepen. In *laisser faire* wordt een samenleving gecreëerd vanuit persoonlijke vrijheid en vrijwilligheid.”

Is er in *laisser faire* voldoende zorg voor de ander? Of gaat het om de wet van de sterkste?

Kim: “Als je het systeem van de vrije markt met zijn vrijwilligheid en keuzevrijheid bestudeert, dan kom je tot de conclusie dat in dat systeem niemand ervoor kiest om misbruik te maken van de ander. Bied je iets aan dat niet deugt, dan wordt het gewoon niet gekocht omdat niemand je artificeel beschermt. Wat er misloopt, is dat de mens voortdurend vanuit het denken in natuurlijke processen ingrijpt. Kijk, we zijn in een overgangsfase: van slavernij naar vrijheid. De eerste stap daar naartoe is die van *denken* naar *voelen*. Dan pas begrijpen we ook wat verantwoordelijkheid inhoudt. En dan kunnen we écht met vrijheid en vrije markt omgaan.

ER ZIJN OPLOSSINGEN IN DE MAAK

Pas als je jezelf ontwikkelt, zul je begrijpen dat er zoiets is als een universele intelligentie die sterker is dan jij en die volgens bepaalde natuurlijke processen werkt.”

Jos: “Dan ga je uit van een soort organiserend principe. Bert Hellinger (*Duits psychotherapeut, nvdr*) noemt het ‘de grote ziel’, ik vind dat een mooi woord. Iedereen is ermee in contact, maar de ene al wat bewuster dan de ander. In feite vraagt dat systeem om overgave. In brede zin is jouw *laisser faire* een mooi concept, maar volgens mij maakt het hoogstens over tweehonderd jaar een kans.”

Egidius: “*Laisser faire* lijkt als term een beetje op *laat maar bollen*. Je kunt het ook noemen: ‘in de flow gaan staan’. Je laten sturen door een grotere, hogere kracht. Dat is een heel ander begrip.”

Als de democratie verdwijnt, welk alternatief zou er dan kunnen ontstaan?

Kim: “De toekomst is een emancipatorische beweging, waarbij we afscheid nemen van de politiek en waarbij de burger gezondheidszorg, onderwijs en alles wat nu door de overheid wordt gecontroleerd, terugneemt en zelf gaat organiseren. Het gaat erom dat de burger weer controle over zijn eigen leven neemt. Dat die bijvoorbeeld 101 verschillende onderwijsvormen mag ontwikkelen, dat er verschillende vormen van gezondheidszorg mogen ontstaan...”

Jos: “Een van de principes die van belang zijn in de toekomst, is dat de burger zijn innerlijk leiderschap opneemt. Elke mens moet zich bij elke actie bewust worden: wat betekent dat voor mijn gemeenschap? Je moet wat je doet ook met gelijkgestemde zielen neerzetten, een groep. Het zal nooit een individuele beweging zijn.”

Wat met solidariteit, nog zo'n heikel thema?

Kim: “Ik denk niet in termen van slachtofferschap of zieligheid. Ik denk dat alles wat in een mensenleven gebeurt, bedoeld is om die persoon in staat te stellen zichzelf te ontwikkelen. En dat zonder oordeel.”

Jos: “Maar de basis van verandering en heling is verbinding en dat mis ik hier een beetje. Naast persoonlijk meesterschap is het belangrijk dat je je bewust bent van het grotere geheel. *Laisser faire* lijkt me *ieder voor zich*. Tenzij je een nieuwe mens bent die dat evenwicht al in zich draagt, maar zover zijn we nog lang niet.”

Kim: “Solidariteit zoals we die nu kennen, is de vrucht van politieke moraliteit. We hebben als mens de vrije wil gekregen en het enige wat we kunnen doen, is de verantwoordelijkheid over ons eigen leven nemen. We leven in een samenleving die een hoge morele waarde toekent aan altruïsme en zelfopoffering. Maar naar mijn gevoel zet dat de mens tegen zichzelf op. Een ieder kan slechts zijn eigen leven leiden. Het is het gezonde eigenbelang dat ons wel-

vaart en geluk geeft. We leren echter dat de belangen van het individu tegengesteld zijn aan het belang van anderen en dat het eigenbelang opofferen ten gunste van anderen het enige moreel juiste is. Dat conflict kan niet anders dan door hypocrisie worden opgelost.”

Egidius: “Maar wij zijn *mensen*. Solidariteit heeft te maken met ons mens-zijn. Een mens heeft het vermogen om inzicht te krijgen in de processen van alles wat leeft. Maar hij heeft tegelijk ook de verantwoordelijkheid om alles zijn weg te laten gaan. En dat kan hij als hij de verbinding ziet tussen alles wat er bestaat en zichzelf. Als je niet meer weet dat de rivieren overeenkomen met je eigen lymfestelsel, dan zul je geen zorg meer dragen voor rivieren. Als je de link niet meer ziet tussen jezelf en wat er buiten jezelf is, dan krijg je een *de-link* en krijg je een *delinquent*. Die zorgt niet meer voor de dingen rondom hem.”

Een gedurfde gedachte: na democratie komt een nieuwe, authentieke vorm van verlicht despotisme. Maakt dat een kans?

Luc: “Als ik die verlichte despoot mag zijn, misschien (*lacht*).”

Kim: “Ach, macht corrumpert.”

Egidius: “Het zou dan geen persoon zijn, maar eerder een groep van mensen die een oude wijsheid dragen. Mensen die weten, die inzicht hebben in cyclische bewegingen en die als een soort van bewaking of inspiratiebron handelen... We moeten ons niet voor niets weer naar wijsheid richten.”

Kim: “Zo bekeken, kan het ook zoiets zijn als de *stamoudste*.”

Jos: “Misschien klopt dat wel, dat idee van verlicht despotisme. Maar het zal inderdaad altijd een groep zijn die stuurt. Een groep die elkaar

zo goed kent en vertrouwt dat ze elkaars blinde vlekken kunnen duiden en mogen bijsturen. Een groep die kan luisteren naar elkaar en naar die *grote ziel* en naar wat het leven van mensen hen vertelt en die zich aan zijn taak of missie wijdt. Ik denk dat dit aan het groeien is. Ik zie hier en daar zulke groepen opstaan, al krijgen ze nog veel weerstand.”

Ondertussen zoekt iedereen naar concrete oplossingen. Enkele suggesties?

Jos: “Voor mij is het allerbelangrijkste een *gemeenschappelijke droom*. Is die er niet, dan lukt het niet. Het project van *Magma* heeft dat als doel: het delen en creëren van een gemeenschappelijke droom.”

Ook jouw project, Luc, gaat over een droom delen?

Luc: “Ik heb *Optimistan* opgericht, een nieuwe staat van bewustzijn.

“Pierre Teilhard de Chardin zei het al:
‘Naargelang de wereld complexer zal worden,
zullen we het bewustzijn moeten verhogen’”

LUC

Pierre Teilhard de Chardin (*Franse filosoof, nvdr*) zei: ‘Naargelang de wereld complexer zal worden, zal men het bewustzijn moeten verhogen.’”

Kim: “Lucs project draagt bij tot het verhogen van het collectieve bewustzijn. En daarmee is elk van ons bezig.”

Luc: “In de verenigingen die we aan het oprichten zijn, interesseert het me vooral om de kloof tussen mensen te overbruggen en een gezamenlijk gedachtegoed te delen. Het verheugt me dat ook heel wat politici lid zijn van de *Optimistenbond*. Wat me ook heel optimistisch maakt, is dat er ook in de economische wereld bewustwording aan het ontstaan is. Daarom hebben we een *Optimistan Business Club* opgericht, om ondernemingen samen te brengen die niet meer alleen de besten van de wereld willen zijn, maar ook beter voor de wereld.”

Kim: “Dat kan alleen werken als hun motief zuiver en authentiek is. Het is mijn droom dat de burger zich emancipeert door een leven vanuit onvrijheid om te buigen naar een leven vanuit vrijheid.”

Wat staat ons morgen te wachten?

Jos: “Ik denk dat er nu een heel aantal bewuste *ondernemers* zijn - in de zin van mensen die hun ideeën in actie brengen - die dingen aan het opbouwen zijn, terwijl oude structuren afbrokkelen. Volgens mij zijn er systemen die zullen imploderen en dat kan chaos geven. Maar tegelijk zijn er ook al mensen en groepen die dat innerlijk leiderschap opnemen en die nieuwe systemen voorbereiden.”

Egidius: “Als je in cycli denkt, zie je dat als één cyclus bijna afgelopen is, de nieuwe al aan het lopen is. De vraag is: in welke rij wil je staan? Wil je je focussen op datgene wat gaat verdwijnen of energie steken in datgene wat wordt opgebouwd?”

Jos: “Ik zie het niet als iets ouds dat verdwijnt en iets nieuws dat ontstaat, maar als het oude systeem dat zich verrijkt door het nieuwe.”

Stel dat we weer moeten stemmen, wat doen we dan?

Kim: “Niet doen. De burger moet de politiek confronteren met het feit dat het niet meer werkt.”

Jos: “We hebben opstellingen gedaan in de loop van de verkiezingen. Wat bleek, is dat het niet veel uitmaakte voor wie je stemde.

Wat er wel uitkwam was: stemmen of niet stemmen, wat je ook doet, doe het *bewust*. Het is die intentie die de beweging brengt.”

Egidius: “Ook wij hebben opstellingen neergezet en de belangrijkste conclusie was: zorg dat je in de wereld staat. Ga niet in een zwevende massa op. Ventileer je protest vijf minuten per dag en zorg er dan voor dat je je protest omzet tot de persoonlijke keuze om te zoeken hoe het anders kan. Gebruik je verantwoordiging om aan het bouwen te gaan, want dat is een enorme kracht.”

Jos: “En gebruik die kracht niet om je ergens tegen af te zetten, maar om aan iets nieuws te bouwen.”

Wil je deze vier denkers live aan het woord zien? Surf naar www.changethinkpositive.be

En nu concreet: CHANGE in ACTIE!

Nooit eerder stilgestaan bij jouw rol in de politiek, bij wat jij als ‘gewoon’ individu zou kunnen doen om de wereld écht in verandering te brengen?

• Precies daarom organiseert CHANGE Think+ in samenwerking met de *Ignoramus Academie*, SPES en *Boekhandel Johannes* een baanbrekende **WORKSHOP rond POLITIEK** op **23 januari 2011**, van 14 tot 18 uur in *Boekhandel Johannes*, Alfons Smetsplein 10 in Leuven. Omdat we niet alleen houden van woorden, maar ook van daden.

• Op **2 februari 2011** organiseren we van 19 tot 23 uur in *Centrum Koningsteen* in Kapelle-op-den-Bos ook een **EVOLUTIONAIRE WERELD-OPSTELLING** waarvoor we best in grote groep aanwezig zijn. Over beide happenings vind je meer info in onze CHANGE Agenda, op blz 159!